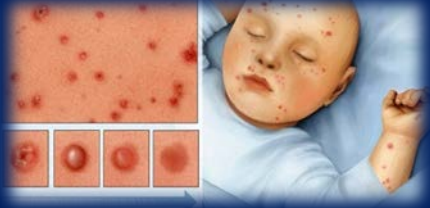

Məxmərək və anadangəlmə məxmərək sindromu

Məxmərək nədir?

Məxmərək – yüksək yoluxuculuğa malik olan kəskin virus infeksiyasıdır.

Məxmərək necə yayılır?

Məxmərək - insandan insana hava-damcı, təmas və ya transplasentaryolla ötürülür.

Xəstənin təmasda olduğu əşyaya toxunduqdan sonra əlləri, ağız, burun və gözlərə vurduqda və ya xəstənin nəfəs aldığı hava vasitəsilə virusa yoluxma baş verə bilər.

Transplasentary yoluxma isə xəstəliyə yoluxmuş anadan dölə keçməklə baş verir.

Yoluxduqdan sonra virus insan orqanizmində 5-7 gün ərzində çoxalmaqda davam edir və bu dövrdə virus hamilə qadından dölə ötürülür.

Xəstələrin ətrafdakıları yoluxdurması üçün ən təhlükəli müddət səpgilərdən 7 gün əvvəl və səpgilər başladıqdan sonra 14 günə qədərdir. Anadangəlmə məxmərək sindromlu (AMS) uşaqlar bu

virusu hətta 1 il müddətində ətrafa yaya bilir.

Məxmərəyin əlamətləri.

İnkubasiya dövrü (yoluxma anından etibarən xəstəliyin klinik əlamətləri meydana çıxana qədər davam edən dövr) 12-23 gün (orta hesabla 14 gün) hesab edilir.

Bəzi hallarda məxmərək çox yüngül formada, 20-50% hallarda isə əlamətsiz keçir.

Xəstəliyin ilkin əlamətlərindən biri – səpgilərin əmələ gəlməsidir. Bundan əlavə, hərarətin azacıq yüksəlməsi, boyun limfa düyünlərinin böyüməsi müşahidə oluna bilər. Səpgilər, adətən çəhrayı rəngdə olur (ölçüləri 5-10 mm), əvvəl üzdə, sonra isə bədənə ayaqlara doğru çoxalmaqla müşahidə olunur.

Səpgilər 3 günə qədər davam edir və özlərindən sonra heç bir iz (piqmentasiya, qabıqvermə və s.) qoymadan yox olurlar.

Anadangəlmə məxmərək sindromu ilə doğulmuş uşaqlarda, adətən xəstəliyin əlamətləri (katarakta, karlıq) hələ erkən vaxtlarda özünü biruzə verir. Lakin elə hallar olur ki, xəstəlik 2-4 yaşa qədər gizli qalır.

Fəsadlar.

Məxmərək xəstəliyindən sonra, adətən ciddi ağırlaşmalar böyüklər arasında qeydə alınır. Məxmərəkdən sağalmış qadınların 70%-də artritlər və oynaqalarda ağırlar müşahidə olunur.

Məxmərəyin müalicəsi.

Məxmərəyin və Anadangəlmə məxmərək sindromunun spesifik müalicəsi yoxdur və əsasən ev şəraitində aparılır. Xəstəxanaya yalnız kiçik yaşlı uşaqlar və xəstəliyi ağır keçirən şəxslər yerləşdirilir (fəsadların qarşısını almaq məqsədilə). Məxmərəkli xəstə çoxlu maye qəbul etməli və vitaminlərlə zənginləşdirilmiş pəhriz rejimi saxlamalıdır.

Xəstəni və onun istifadə etdiyi əşyaları sağlam şəxslərdən təcrid etmək lazımdır.

Hərarətin yüksək olduğu zaman həkim məsləhəti ilə simptomatik müalicədən (hərarətsalıcı dərmanlar) istifadə olunmalıdır.

Ümumi sağalma dövrü 14-21 gün çəkir. Anadangəlmə məxmərək sindromlu uşaqlarda isə spesifik patologiyayı müalicə etmək lazımdır.

İmmunitet.

Keçirilmiş məxmərək xəstəliyindən sonra ömürlük immunitet yaranır.

Məxmərəyin profilaktikası.

Xəstəlikdən qorunmanın yeganə yolu vaksinasiyadır. Məxmərəyə qarşı effektiv və təhlükəsiz peyvənd mövcuddur.

Adətən uşaqlara məxmərək əleyhinə peyvənd üçün qızılca, məxmərək və epidemik parotit əleyhinə vaksinlərin birlik təşkil etdiyi qızılca, parotit, məxmərək əleyhinə vaksindən istifadə olunur.

Milli peyvənd təqviminə uyğun olaraq bu peyvəndin 1-ci dozası uşaqlara 12 aylığında, 2-ci dozası isə 6 yaşında vurulur.

Qızılca-parotit-məxmərək vaksini əsaslı olaraq sınaqdan keçirilmiş və yüksək təhlükəsizlik göstəricilərinə malikdir.

Nəsilartırma dövründə olan qadınların məxmərək əleyhinə peyvəndlə əhatə edilməsi Anadangəlmə məxmərək sindromunun profilaktikasının əsasını təşkil edir.

Hamiləlikdən öncə (yaxın zamanlarda hamilə olmağı planlaşdıran) məxmərəyə qarşı immunitetin olub olmamasını təyin etmək üçün qanda məxmərəyə qarşı anticisimlər (*IgM, IgG*) yoxlanmalıdır.

Əgər anticisimlər aşkar olunmazsa, qadınların hamiləlik dövründə məxmərəkli xəstələr ilə təmasda olmasına yol verilməməlidir.

Bununla əlaqədar 15-40 yaşlı qadınların məxmərəyə qarşı immunlaşdırılması məqsədəuyğundur. Analarda məxmərəyə qarşı immunitetin olması körpələrdə Anadangəlmə məxmərək sindromu ilə xəstələnmənin qarşısını alır.

Hamiləliyin erkən aylarında qadının məxmərəyə yoluxması dölün zədələnmə ehtimalını 90%-ə qədər artırır.

Bu hal dölün məhv olmasına, yaxud Anadangəlmə məxmərək sindromunun əmələ gəlməsinə gətirib çıxarır.

Anadangəlmə məxmərək sindromu ağır anadangəlmə qüsurlarla (karlıq, korluq, ürək qüsurları, beyin patologiyası və s.) xarakterizə olunur.

MƏXMƏRƏK